

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Negyedévre	4 "
Helyben háshoz hozva:	
Egész évre	20 kor.
Negyedévre	5 "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Negyedévre	6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Apáca-utca 3.

A szerkesztőség kőíratok visszaküldésére vagy megőrzésére nem vállal kötelességet.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 Allér.

Az ötödik népszámlálás.

Az alkotmányos kormányzás visszaállítására óta ötödikben következik el ránk az idei Szilveszter éjfélen az országos népszámlálás. Országszerte csaknem huszezer dolgos kéz ir teli millió és millió kék cédulát, a számláló lapokat, állapotjainkról. Hogy hadd lássuk megint, mennyit gyarapodtunk számban, gazdagságban és kulturában ama tíz év óta, mikor utoljára számoltuk össze magunkat.

A mai, repülőgépen rohanó életben szerfelett nagy idő tisz esztendő a nemzetek fejlődésében, mikor tudomány, ész és lelemény ugyszólván naponkint produkál újabb vívmányt s mind a haladás amugy is vágató szekeren akar egyet egyet előre taszítani. Épp ezért manapság egész felfogásunk, munkásságunk és törekvésünk egyetlen évtized alatt is annyira meg szokott változni, hogy ugyszólván minden évtizedre újra kell születnünk a változott új életre az életküzdelen új legyverzetében. És a rohamos átalakulások e forogtagjában jaj annak, egyesnek épp úgy, mint nemzetnek, aki lomhán, vagy bárgyun kitért a haladás ily tízéves iramából s nem iparkodott kézzel-lábbal és fővel együtt uszni minden téren a világfejlődés nagy áradatával. Az átaludt időt, a jégre tett szorgalmat megsínyli egész életére.

A népszámlálás intézményének itt rejlik nagy fontossága. Arról kell hű tükröt tárnia élénk, mit dolgoztunk s okosan dolgoztunk-e a világfejlődés utól-

érésében, az azzal való fáradhatatlan lépéstartásban. Az eddigi törvény, meg a most tárgyalás alatt álló javaslat is minden lehető biztosítékot kigondoltak arra, hogy az összeírás pontos, tehát az országos tükör is hű legyen. Ám nagyon jól ismerjük népünket. Az ur iránt amugy is bizalmatlan már a nép, minden összeírástól pedig retteg: adó lesz belőle! — suttogják a gunyhók bubosai körül jó előre, valahányszor valami számlálás esik Magyarországon. És tanakodnak, miképen játszassák ki az összeírást. A bizalmatlankodást öregbíti bennük sok lelketlen bujtogató is, aki vagy csupán az államhatalom boszantására, vagy sok helyt anyagi érdekből is mumust fest az együgyű nép hiszékenységének a népszámlálás titkos céljai felől is. Pedig hát köztudott dolog, hogy maga a törvény tilalmazza legszigorubbán a népszámlálás céduláinak felhasználását bármire is másra, hanem ha egyedül a lakosság számbeli, kulturális és gazdasági állapotjának kitudására.

Mivel azonban a mi parasztunk törvényt csak akkor olvas, mikor a bíróság, vagy a fiskális fejére olvassa, a népszámlálási törvény céljairól és biztosítékairól se tud semmit. Az országos nagy munka sikerének és zavartalan keresztülvitelének céljából hát nagyon okos és hazafias feladat várakozik most azokra, akikre a népünk még hallgat, főképen a sajtóra, papokra, tanítókra, gazdasági és népkörök vezetőire.

Meg kell magyarázni jó előre a népnek, hogy azzal a népszámlálással se a finansminiszter nem akar kikutatni eltitkolt adóalapokat, se a hadügyminiszter bujkáló vagy »Amerikába« szökött katonaköteleseket. Valamiként a csirkét, malacot, lovát és egyéb barmot se fogják megadózni a népszámlálók, miként ilyen hazugságokkal minap is teli beszélték a nép fejét sok faluban az élelmes manchesteristák s másnap minden nénémasszony dugva vitte tyukját a népbolondítóhoz, tessén lelkem, ingyen adom, csak hogy meg ne adózzanak!

Ily előzetes népfelvilágosítás nélkül sok igaztalan vallomás kerülhet a népszámláló lapokra, rovására az egész nagy munka hűségének.

Pedig tán soha nem volt annyira szükségünk minden tekintetben pontos és megbízható népszámlálási adatokra; mint egész társadalmi életünk mai nagy vajadásának, átalakítási küzködéseinek idején. Megérezte ezt az új törvényjavaslat is, mikor két irányban is új rovatot állított be a népszámlálásokra, az egyik újítással kutatni akarja az egyre átkozott népdivatjának rombolását, a másikkal a kulturero eloszlását az egyes társadalmi rétegekben.

A kivándorlás szédítő arányai, meg a speciális magyar betegség, a tuberkulózis dühöngése két kaszával vágja a rendet a magyar népszaporaság őseréjü termőföldjén. Harmadik népirtó nyavalyának meg felsorakozott az egy- és két

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Pietro szerelme.

— Venita Siberta. —

A neve Pietro Antonini volt. Ékes betűkel volt ez felírva kis sárga taligájára, melyben gyümölcsöt árult. Pietro boldog volt, hogy nap-hosszat röhanta az utcát, s hogy gyümölcsei oly gyorsan elkeltek. De mégis volt egy nagy, igen nagy bánata. A bal lába görbe volt és rövid, úgy hogy járás közben mindig mintha lehajolt volna. E miatt nem szerette az apja.

Eleinte nem értette, mit vétett, csak egyszer, mikor egy messze földről visszatért szomszéd azt kérdezte atyjától: van-e gyermeke, s ő azt felelte: nincs, csak egy nyomorék, akkor fájult meg kis szive először.

A kis kocsit rendszeren a Vere-utcán tologatta: a vere-utcai iskolásfiúk nagyon szerették őt. De ki is nevettek néha furcsa járásáért és ugró Péternek csufolták. Egy napon egy hölgy, mikor sirni látta őt, megsimogatta sőtéshaju fejét és így vigasztalta:

— Ne sirj, Pietro, hiszen te szebb vagy mindannyiuknál. A hajad selyemből való, s a lelked olyan szép, mint egy angyalé.

De Pietro a fejét rázta:

— Szívesen odaadnám a hajamat ha egyenes volna a lábam — mormogta.

Később egy kissé megvigasztalódott. És azontul, bárki bántotta is, mindig az idegen hölgy vigasztaló szavaira gondolt.

Ekkor tizennégy éves volt s azóta három év telt el.

Egyszer egy más városnegyedbe ment árulni. És mikor az iskolából hazajöttek a félig már felserdült leányok, az egyik meglökte a másikat, s szólt:

— Ninette, azt mondják, hogy Osania ur lesz a férjed.

Nine te nevetett.

— Hazudnak. Hiszen görbe a lába! Sohase tudnék nyomorék ember felesége lenni!

Pietrónak megfájult a szive s figyelmesen tekintett a beszélőre. Ugy tetszett neki, hogy soha életében még ilyen szép arcot nem látott.

— Azután meg ki nem állhatom a szökéket — mormogta Ninette. — Nekem fekete haj és ragyogó fekete szemek az ideálom!

Pietro boldog volt, hogy úgy állott a taliga mellett, hogy nyomorék lábát nem láthatták. És boldog volt azért is, hogy fekete a haja meg a szeme.

Másnap ismét arra ment Ninette. Megállt a kis kocsit előtt s mert elolvasta rajta a fiu nevet, barátságosan szólt:

— Jó reggelt, Pietro!

— Jó reggelt, Ninette! — felelt a fiu mérszen.

Ninette nevetett.

— Mily szép, mikor nevet! — folytatta Pietro.

— Maga meg milyen szemtelen!

De csak tréfált és nem haragudott rá komolyan; mosolya megnyugtatta a fiut.

Pietro még bátrabb lett s egy gyönyörű barackot nyujtva a leány felé, halkán sugta:

— Fogadja el!

Ninette elfogadta s azonnal belé is harapott. És Pietro nem tudta a szemét levenni róla, mikor a lé végigcsurgott piros ajka szögleténél.

Ezentul a délelőtti hét és az esti hat óra volt a boldogság időszaka a fiura nézve. Ilyenkor haladt el erre Ninette. És mosolya, tréfái megváltoztatták az egész világ arcát. Egyszer, egy esős napon, mikor Ninette a Pietro sátrába merészkedett, Pietro hirtelen megcsókolta őt. És így szólt hozzá:

— Oh Ninette, szeretlek, szeretlek! Te vagy az én egész világom! Oh, mondd, hogy te is szeretsz egy kicsit, aztán megesküszünk s én viselek gondot reád! Oh, mondd, hogy te is szeretsz.

Ninette szeretett volna menekülni, de a nagy fekete szemek tekintete lenyűgözte.

— Szeretlek — felelte hát egyszerűen.

Ezen az éjszakán nem aludt Pietro. Eddig mindig titkolta Ninette előtt nyomorék voltát. És most attól félt, hogy végre mégis megtolja azt tudni s akkor elfordul tőle frivol kicsi szive. Mindig azzal biztatta magát, hogy még egy na-

gyermekrendszer, az ugynevezett egyke, mely pár év alatt rohamosan elterjedt országos kórsággá. Szociológusok számitása szerint nemzetünk életfaját már-már oly erővel vágja, minővel a kivándorlás. Az új népszámlálás ezért firtatja a szomorú kérdést: valóban hanyatlík-e a házasságok termékenységé az egyes vidékeken.

A másik ujtás arra gyűjtí az adatokat, hogy a nép- és középiskolát az ifjúság közül hányan s mely társadalmi osztálybeliek végezték. Így akarnók kikutatni, mely osztályban található aránylag legtöbb kulturhajlam és erő, tehát mely osztályokat kell legjobban felkarolnunk nemzeti fejlődésünk szempontjából, mint legértékesebbeket.

Egyebekben e régi csapáson fog haladni az idej népszámlálás is, kivéve a költségeit, amiknek egy részét (elég jogtalanul) most a községek nyakába akarja sózni az állam.

A horvát válság. A horvát bán tegnap reggel Budapestre érkezett. Megvárta Zágrábban a koalíció tárgyalását, aztán Budapestre utazott, ahol egész nap tárgyalta a miniszterelnökkel. Zágrábból jelenti tudósítók: A koalíció éjjel tartott ülésén az összes szavazatokkal egy ellen határozatot fogadott el, mely alapul fog szolgálni egy a bánnal kötendő új kompromisszumra. Ezt a határozatot tegnap délelőtt véglegesen megszövegezték és válaszul a bán levelére elküldik a bánnak. Hogy mi van a határozatban, azt egyelőre titkolják, de híre jár, hogy a határozat tenorja abban az irányban mozog, hogy a bán el nem fogadott lemondása által a régi paktum érvénytelenné vál és új helyzet állott elő. Most tehát mindkét félnek szabad keze van és a koalíció hajlandó a bánnal tárgyalásba bocsátkozni.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, jul. 29.

Berzeviczy Albert elnök negyed tizenegy órakor megnyitja az ülést. Hitelesítik a múlt ülés jegyzőkönyvét.

Gróf **Károlyi** Mihály szavai helyreigazítása címén két szót és Sándor Pállal szemben hangsúlyozza, hogy igenis van különbség közvetítő kereskedelem és kereskedelem között. A közvetítő kereskedelem az, mely a kereskedelem hivatásával ellenkezően a fogyasztókat és termelőket egymástól eltiávoztatja.

Elnök figyelmezteteti a szónokot, hogy ne folytasson érdemleges vitát, hanem maradjon a szavai helyreigazításánál.

Gróf **Károlyi** Mihály csak a közvetítő kereskedelem visszaélései ellen szólal fel, nem a kereskedők személye ellen. Sándor Pál további támadásaira később fog válaszolni.

A román kereskedelmi szerződés.

Gr. **Bánffy** Miklós: Azért szólal fel, mert a javaslatban sok az erdélyi vonatkozás. A huszbehozatal bizonyos mértékben szükségesnek tartja. A drágaság kérdésében egyetért Serényi miniszterrel. A drágaságot a behozatal és az ezzel kapcsolatos vámok befolyásolják nagy mértékben. Erre vonatkozólag Németországból hoz fel példát. A szövetkezetekről szólva, azokat szükségeseknek tartja, mert a fogyasztók érdekeit szolgálják. Cáfolja azt a tegnap elhangzott kijelentést, hogy az erdélyi ipar a vámháboru miatt pusztult volna el. Hangoztatja, egy erdélyi akció szükségességét az ipar és kereskedelem felsegítésére. Elfogadja a javaslatot.

Hieronymi Károly kereskedelmi miniszter: A vámháboru eddig megakadályozta az ipari kivitelünket azért köti a kormány ezt a szerződést. A függetlenségi párt szónoka azt állítja, hogy az idő rosszul van megválasztva és a szerződés csak Ausztriát szolgálja. Ami az idő megválasztását illeti, azért a múlt kormány felelős, de ő ezért a múlt kormányt nem vádolja, mert az kénytelen volt az anxió következtében a szerződést akkor előterjeszteni. Különbben is az időt nem tartja éppen kedvezőtlennek. Az az ellenvetés pedig, hogy a szerződés csak Ausztria érdekeit szolgálja, nem áll, mert a szerzőpésben éppen Erdély iparának fellendítésére vannak üdvös intézkedések. A

romániai nyers termények behozatalát csak a közös vámterülettel lehet megakadályozni. Ausztria kivitele Romániába abszolút számokban sokkal nagyobb, mint a miénk és ez mindaddig így lesz, míg mi Ausztriával ebben a gazdasági viszonyban leszünk. A mi kivitelünk azonban arányban a termelésünkkel, Ausztrálnál sokkal kedvezőbb. (Ugy van!) Attér a drágaság kérdésére. A drágaságot nem a kereskedelem okozta, A kereskedelem ellenkezőleg csökkenti a drágaságot azzal, hogy az árukat odaviszi, ahol azokban szükiben vannak és ezzel az árkülönbségeket kiegyenlíti. Vannak ugyan visszaélések a kereskedelemben, de ezekért az egész kereskedelmet okolni képtelenség. (Ugy van!) A fogyasztási szövetkezetekről szól. Ezek sem működhetnek kifogástalanul, ha nem árulják azokat a cikkeket, a melyekből a kereskedő a maga rezsijét fedezi. Ebből következik, hogy a kereskedőt fogyasztási szövetkezetekkel pótolni nem lehet (Ugy van!) A szerződés nem nyújt többet Romániának, mint a mennyit Magyarország a maga érdekeinek csorbítása nélkül nyújhat. Kéri tehát a javaslat elfogadását. (Eljenzés).

Haller István (néppárti): Szerényi József és Sándor Pál beszédeire reflektál hosszasan. Védelmébe veszi a fogyasztási szövetkezeteket a kereskedelmi miniszterrel szemben. A huszdrágaságot csak úgy szüntethetik meg, ha az állattenyészést intenzívebbé teszik. Az állattenyészés intenzívitását pedig az állatbiztosítással lehet legcélszerűbben előmozdítani. Külföldön mindenütt fényesen bevált ez az intézmény. Ha a kormány némely részben határozottabban nyilatkozik ezekről a kérdésekről, akkor a néppártnak a kereskedelmi szerződés életbeléptetése ellen semmi kifogása nem lesz.

Országos állatbiztosító szövetkezet létesítését kívánja és elfogadván Mezőssy határozati javaslatát, megszavazza pártja nevében a szerződést is azzal a kikötéssel, hogy a kormány semmiképen sem haladja tul az abban megállapított kontingenst.

Az elnök az ülést tíz perczre felfüggeszti.

Szünet után

Mezőssy Béla (Kossuth-párti) szólal fel a szerződéshez.

Elfogadja a javaslatot, mert annak visszautasítására nem találja elég indoknak azt, hogy a többség padjairól ellenzéki padokra került. Mégis válaszolni kíván elsősorban Hieronymi kereskedelmi miniszter mai beszédjére. A miniszter kissé tulságosan megindokolta a szerző-

pig vár, aztán még egy napig. Meghosszabbította magára nézve a boldogság időszakát. De minden szerelmi ömlengése ezzel a kifakadásal végződött:

— Oh, Ninette, szép Ninette, én nem érdemlem szerelmedet;

— Oly gyakran hangsúlyozod ezt — szólt egyszer a leány. — Pedig a leányok, a boltban is azt mondják, hogy e negyedben te vagy a legszebb fiú. Holnap vasárnap van s hozzám kell jönnöd. Már beszéltem rólad mamának és azt akarja, hogy velünk ebédeljél. Es ne mondd soha többé, hogy nem vagy érdemes reám! Te sokkal, sokkal jobb vagy nálam!

Pietro úgy érezte, hogy most kezdődött el haldoklása.

— Ninette, Ninette — dadogta. — Nem lehetünk egymáséi! Megcsaltalak! De ez csak azért történt, mert tulságosan szeretlek. Nem bírtam megmondani neked az igazat. Egyszer kijelenttetted előttem, hogy sohase tudnál nyomorékot szeretni. És én az vagyok! Szerencsétlen, neveltséges torzszülött . . .

Kilépett sátrából és félig ugrálva, félig magát vonszolva, kezdett el a leány előtt járkalni. Alakja különösen illeszkedett bele a ködös szürkületbe,

— Ezért maradtam mindig s taliga mögött. Ezért nem kerestelek fel soha vasárnaponként. Nézd hogy járok! Oh, én nagyon, nagyon nyomorult vagyok! Oh, Ninette, ne gyűlölj meg miatta.

A hangja zokogásba fut.

Ninette borzalommal nézett reá. Vajjon nem álmodik? Ez a kis kurta furcsa alak csakugyan az ő szép, selyemfűrtű Pietrója lenne? Oh, mit mondanának hozzá a leányok? Egy nyomorékot venni férjül! Önkénytelen mozdulattal elfőtte arcát két kezével és keserves sírásra fakadt.

Pietro kétségbeesetten eresztette le karjait. E könyvek kimosták lelkéből az utolsó reménysugárt is.

— Ninette, — szólt nyugodtan — visszadom szavadat. Elmehetsz, s ha nem akarsz, nem fogsz többé látni. Menj, szerelmem.

— Igen, elmegyek — felelte Ninette megkönnyebbülve. — Nem haragszom rád, Pietro, hiszen nem tehetek róla. De beláthatod, hogy nem maradhatok. Nem, nem!

— Isten veled!

— Isten veled . . .

Pietro jó darabig ott maradt állva a helyén. A Ninette alakja pedig régen beleveszett már az este sűrűsödő homályába. Aztán nehéz sóhajjal fordult meg, s csendesesen visszarakogatta megmaradt portékáját a taligába.

E percben valami történt.

Vad sikoltás hallatszott s emberek tódultak az utcára. Két megvadult ló száguldvá ragadta maga után a kocsit. Egy pillanatig Pietro ijedten nézett a rohanó kocsira, aztán visszanyerte lélekjelenlétét, s mivel neki az élet ugy sem ért már semmit, hirtelen a lovak

elő vetette magát s megfogta azoknak kantárszárát.

A lovak prűszköltek, horkoltak, ágaskodtak. De megálltak.

Meg volt mentve az a sok apró gyermek, a kik a menekülő tömegtől elmaradtak s a rohanó koci utjába kerültek.

Hanem maguk alá temették a szegény nyomorék erős, csunya alakját.

A közeli kórházba vitték. Mikor lábát és karjait bekötötték, magához tért. És hallotta, mikor az orvos így szólt az ápolónőhöz: Nincsen remény életéhez.

De ő csak mosolygott rajta. Minek is éljen?

A harmadik napon egy kis olasz leány látogatta eg. A fején egy vörös selyemkendő volt keresztülkötve. Térdre vetette magát a Pietro ágya előtt.

— Oh Pietro! — kiáltotta. — Tégedet szeretlek, csak tégedet! A szemeidet, a báor-ságodat! Soha, sohase hagylak el többé.

Az orvos és az ápolóné ijedten közeledtek, féltek, hogy az izgalom betegbé teszi a fiut. De az nem bocsájtotta el a leány kezét. Mit törődtek ők az orvosi rendelettel?

— Az izgalom meg nem fogja őt ölni — mormogta az orvos, de egyszer ismét cselődött e tudomány.

A boldogság nem ölt, hanem csodát tett és meggyógyította a szegény nyomorékot.

dés elfogadására irányuló kérelmét. A mostani időkben, a mikor a Balkán szerződés több állammal megkötve nincs és például a szerződésből olyan nyilatkozatok hangzottak el, hogy az abban foglaltak a magyar kormányra nézve kedvezőlenebbek, mint a román szerződés, ilyen időben nem alkalmas a kormány részéről olyan nyilatkozatot tenni, amely szerint a szerződésben adott ellenértékek ránk nézve tulságosan kedvezőek. Mikor a kormányon voltunk, alkalmunk volt osztrák férfakkal tárgyalni, ezek bizony előttünk nem valami kedvező kijelentést tettek erre vonatkozólag.

Papp Géza előadó zárszavai után a Ház nagy többséggel általánosságban elfogadja a javaslatot.

Végül Bujanovits Gyula terjesztett elő jelentését az elnökök tiszteletdíjára vonatkozólag.

Eszerint az elnökök évi 12 korona tiszteletdíjat kapnak.

A Ház a javaslatot elfogadta.

Az ülés két órakor ért véget.

Közgazdasági állapotaink 1909. évben.

A keresk. és iparkamara évi jelentése.

A kereskedelmi és iparkamarák minden évben megjelenő jelentései hiven tükrözik vissza az egyes kamarai kerületek közgazdasági viszonyait, amelyből tájékozást nyerünk mindazokról a szétszórtnan előforduló mozzanatokról, amelyek közrehatnak iparunk, kereskedelmünk, szóval egész közgazdasági életünk fejlődésére vagy hanyatlására.

A nagyváradi kereskedelmi és iparkamara jelentése Biharmegye és Nagyvárad város 1909. évi közgazdasági állapotáról most került ki a sajtó alól. Nem nagy terjedelmű munka, de annál érdekesebb, mert tömören, világosan tárja elénk közgazdasági állapotainkat s felsorolja azokat a módokat, kivánalmakat, óhajokat, amelyek közgazdasági életünk, iparunk, kereskedelmünk intenzívebb fejlődésére vezetnének. A jelentés különben tanulságos adatai mellett ezek a legérdekesebbek, mert a felsorolt panaszok és óhajok a miniszter figyelmét felkeltik s az eddigi példák szerint, nem is eredménytelenül.

Az érdekes jelentés, mely dr. Sarkadi Lajos titkár alapos munkája, az általános bevezetésen kívül részletesen foglalkozik a mezőgazdaság, kereskedelem és ipar egyes ágaival s bő statisztikai adatokkal teszi tanulságosabbá az egyes csoportokat.

A 72 oldalra terjedő jelentés bevezető részét a következőkben adjuk:

Az 1909. év fényes bizonyosságul szolgál annak, hogy a közgazdasági élet viszonyait naptári határvonalak nem változtatják meg s hogy valamely előző évben tapasztalt jelenségek a reá következő évben éreztetik hatásukat és befolyásolják annak közgazdasági helyzetét. Így váltak az 1908. évről bizonytalanságai és aggodalmi az 1909. évben bizonyosságokká, meghozván annak válságos jellegét,

Míg ugyanis az előző évek gazdasági depressziója, a vele kapcsolatos pénzdrágasággal és hitelválsággal, a világpiacra figyelemreméltó javulásnak indult, addig Ausztriában s ennek folyományaként nálunk, még fokozottabb mérvben hatástalanok maradtak azok az impulzusok, melyek a világpiacra a gazdasági depressziót eltüntették, a pénzdrágaságot türehtően enyhítették és a hitelválságot megszüntették.

Nagy befolyással voltak ezen sajnálatos

közgazdasági helyzet kialakulására az osztrák-magyar birodalom külpolitikai helyzetében beállott események, melyek mindjárt az év elején megbénították Ausztria és vele együtt Magyarország kereskedelmi forgalmát. Az osztrák és magyar áruk ellen, az anekxió következtében alkalmazott bojkott Törökországban; Szerbiával egyre erősebben fenyegető háborús állapot s ennek következtében a mozgósítás mindinkább nagyobb mérvet öltő ténye nemcsak a vállalkozási kedvet szorította le, hanem a kereskedelem és ipar folytatásában is nagymérvű fennakadást okozott, különösen a munkaerőnek hosszabb időre való elvonása által. Gazdasági életünk minden ága megszenvedte ennek a válságnak elernyesztő jelenségeit s hogy a végeredmény mégsem nyilatkozott meg oly mérvű megrázkódtatásokban, amelyek gazdasági életünk megrendüléséhez vezettek volna, az csak anélkül bizonyít, hogy a nemzetben keringő gazdasági erők ellentálló képesek s hogy fejlődésképes csirákat rejtenek magukban.

A külpolitikai viszonyokból eredő ezen destruktív hatást jelentékenyen emelte pedig az elmúlt év rossz termése, az ennek folyományaként előállott élelmiszerdrágaság s ezzel karöltve a Balkánállamokkal szemben megkötésre váró kereskedelmi szerződések létesítésének hiánya, miből kitolyólag, a szintén elsőrendű tápszert alkotó hus és zsiranyag enormis drágasága kapcsolódott a buza és liszt drágaságához.

Ezen szomorú gazdasági állapot betetőzésül az egyes adók ugynevezett reformja szolgált, mely hiven az országgyűlés és államkormány részéről állandóan tapasztalt ipar- és kereskedelem ellenes irányzat szelleméhez, a mezőgazdaság amugyis a fogyasztó közönség rovására védett helyzetének könnyítése mellett, a külpolitikai bonyodalmak költség-többleteinek terheit az ipar és kereskedelem vállaira toltta; fenyegetvén azoknak jövedelmezőségét, a közönség fogyasztóképeségének megszüntetésével meg az által is, hogy több elsőrendű fogyasztási cikkre nézve a behozandó monopoliумok árnyát vetítette előre. A nagyjában egészében hasonló viszonyok közzé jutott Ausztria pedig, míg egyfelől nyereszterményeinek elvonásával azoknak árát nálunk fokozta, addig másfelől kivitelében elmaradt hasznát biztosított piacán: hazánkban igyekezett pótolni a nemcsak megszokott területein és körében, hanem új csapásokon is elindulva, fejlődés útján lévő nem egy iparágunknak okozott türehtetlen versenyt.

Ily viszonyok közt kevés élénkítő hatása lehetett a pénzdrágaság fokozatos enyhülésének is, noha ezen körülmények kamarai kerületünkben legalább konstatalható az a hatása, hogy különösen annak székhelyén, a legtöbb iparággal kapcsolatos építő ipar újabb lendületet vett és lehetővé tette, a szilárdabbá váló hitelviszonyok folytán, a gazdasági év válságos tényei ellenére, a kereskedelem és ipar egyedeinek egy jobb jövőbe vetett hit reményével fennmaradhatását.

A pénzdrágaság megenyhítése és a hitelviszonyok javulása, különösen kamaránk székhelyén éreztette hatását, nemcsak a fentebb említett helyzet létesítése által, hanem abban is, hogy lehetővé tette a bevándorlás által mind népesebbé váló város lakásszükségének enyhítését, oly módon, hogy az egyre fokozódó telekárak figyelembevételével az új építkezésekhez az építetőköt mennyiség és kamatozásban megfelelő kölcsönözés juttatta. A fentebb vázolt szomorú gazdasági helyzet ellenére is, ezen körülmények tudhatók be, kamarai székhelyünk fejlődésének a lefolyt évben is tapasztalható jelenségei. Egyfelől ugyanis a környékbeli lakosság keresetnélküli helyzete, ezzel ellentétben, a székhelyen remélt munkaalakalom, másfelől a kedvezőbb hitelviszonyok mellett a lakásszükség által indokolt új építkezésekbe, bár megfelelő hitel igénybevételével, az ipari és kereskedelmi pangás folytán e téren el nem helyezhető tőkének elhelyezése, az országos üzlettelenség és az ipari tevékenységnek elernyedése közepett is, kamaránk székhelyén a pénz és hitelintézetek, valamint az építő

ipar és a vele kapcsolatos iparágakbar, élénk tevékenység volt tapasztalható.

Megnyugtató jelenségnek volna tekinthető, ha nem kellene inkább a pénzügyi közegek erélyességének s az állam pénzügyi helyzete rosszabodásának betudni, az a körülmény is, hogy a lefolyt évben kivetett egyenes togyasztási adó kamarai kerületünkben majdnem teljes mennyiségben befolyt.

A kivándorlás adatairól is meg kell emlékeznünk, mintbgy valamely terület közgazdasági állapotának egyike jellemző momentumuma ez a körülmény is.

Ezen adatok szerint az 1909. évben Biharvármegyéhez beérkezett 1988 kérvény; ebből elutasított, illetve a kérvényező részéről visszavonott 526 kérvény; tényleg kiadott utlevél 1383.

Nagyvárad város rendőrkapitányi hivatala pedig ugyanezen idő alatt 144 utlevelet adott ki; ebből Európára esett 98, Amerikára, valamennyi kivándorlás céljából 46 és pedig 28 férfi, 18 nő; foglalkozására nézve az Amerikába vándorlók közül volt: 19 ipari munkás, 2 ipari munkásnő, 4 kereskedő, 6 cseléd és 3 mezőgazdasági munkás.

A fenti számadatok, az előző évhez képest, a kivándorlás emelkedéséről tesznek tanúságot, mert az Amerikába kivándorlottak száma Biharvármegyében majdnem 300 al, Nagyvárad városában 19 el több volt.

De mint kiválóan jellemző adat a kamarai kerület telekkönyvi hatóságainak az 1909. évi ügy és értéktorgalma is.

Eszerint a birtokváltozásoknál élők között, szerződés által és végrehajtás által a jelentés évében, ha bár nem jelentékenyen, az előző évinél magasabb összegek szerepelnek. Ellenben a terheknél új terhek következtében szerződéseknek bekebelezése által, a múlt évi 32 millió koronával szemközt 40 millió koronára utalhatunk. Igazolt előjegyzésnél is mintegy 100.000 koronával volt több a jelentés évében a növekedés; de a végrehajtás útján bekebelezésnél az előző évihez képest mintegy 900.000 korona kölcsön csökkenés konstatalható. Hagyaték átszolgáltatásánál jelentékenyebb változás alig konstatalható. Összesen újabb terhek az előző évi 35 millióval szemben a jelentés évében 42 milliót tüntettek fel. Igaz, hogy ezzel szemben a terhektől való szabadulás adataiból megállapítható, hogy az előző évi 17 milliónál mintegy 2 millióval több tehermentesítés történt.

Milyenek a bihari iskolák?

Sok a lelenc-gyerek.

— Az alispán javaslata. —

Biharmegyében tulságosan kevés az iskola, ami van is, egy néhány kivételével oly siralmas állapotban van, hogy azokban a tanítás valóságos egészségügyi kihágás. A meglévő iskolák a törvényes kivánalmaknak megfelelőleg csak 1907. óta vannak részben felszerelve. Nagy részükre azonban csak a padokról lehet iskolai voltokra következtetni.

Az iskolák tarthatatlan egészségügyi állapotának orvoslása végett a megyei főorvos 1907-ben előterjesztést tett a közigazgatási bizottsághoz, amellyel el is rendelt a hiányok pótlását. A rendeletet egynéhány telekezeti iskolánál foganatosították is. Nagy részben, különösen a görög keleti és görög katolikus iskolákban bizony most is olyan állapotok vannak, mint 1907-ben voltak.

Dr. Móricz Ernő megyei főorvos most ismét végig járta az iskolákat és a tapasztaltakról jelentést tett az alispánnak, aki a legközelebb tartandó közigazgatási bizottsági ülésen fogja a jelentést és az arra vonatkozó előter-

jesztését megtenni. A jelentés szerint 1907. óta az egyes felekezeti iskolákban határozottan javultak a viszonyok. Nagyobb hibák általánosságban a következők.

Az alföldi gazdagabb községekben tulságosan zsúfoltak a községek a lelenc-gyermekek miatt. Ilyen községek például Biharudvari, M.-Keresztes stb. A meglévő iskolák ugyan elegendők volnának a községi iskolakötelesek részére, azonban a tartásra és gondozásra kiadott menhelybeli gyermekek miatt zsúfoltak.

A magyarcsékei járás mondhatni teljesen iskolánélküli. E miatt a nép tudatlan, babonás, az alkoholizmusnak él. Ebben a járásban a tudatlanság miatt a legszükségesebb egészségügyi intézkedéseket sem lehet foganatosítani.

Még siralmasabb a béli járás iskoláinak egészségügye. Itt az egész járásban mindössze a béli V. és VI. leányiskolában tanítanak egészségtant, a többi iskolában legteljebb a tanítók ismerik.

A cséffai járásban zsúfoltak az iskolák.

A főorvos jelentésére az alispán a közigazgatási bizottságban javasolni fogja, hogy ott ahol a lelenc-gyermekek miatt zsúfoltak az iskolák, az elüljárók állami iskolák letesítése iránt tegyék meg a kellő lépéseket. Azokon a helyeken pedig, ahol az 1907. évi mulasztások még mindig fennállnak, kényszerítsék az iskolafenntartó hatóságokat, hogy a hiányokat pótolják.

Igen szigorú javaslatot fog tenni különben az alispán a hanyag iskolafenntartókra vonatkozólag. Nevezetesen javasolni fogja, hogy az esetben, ha az iskolafenntartó hatóságok nem teljesítik kellőleg kötelezettségeiket, úgy a mulasztókkal szemben a közigazgatási bizottság tegye meg az iskolatartási jog megvonása iránt a kellő lépéseket.

Leleplezett kivándorlási ügynök.

Fazekas Kálmán irodája.

Ügyvédnek adta ki magát.

A rendőrség elítélte.

Él, sőt szépen megél itt Nagyváradon egy ügynök-féle ember, bizonyos *Fazekas Kálmán*, aki gyakran hirdeti magát lapokban és adásvételek közvetítésével foglalkozik.

Az iroda Kapucinus-utcán van és alig van Nagyváradon eladó ház, melynek ne ő volna közvetítője. Természetesen nem ingyen. Előre megalkuszik a bizonyos pár száz koronákra és azokat mindjárt be is kebelezeti a kérdéses ingatlanokra, házakra, stb. Így aztán biztosítva van teljesen.

Ebben természetesen nincsen semmi in-korrekttség.

De úgy látszik *Fazekas Kálmán* más dolgokkal is foglalkozik. Olyanokkal, amelyeket már a törvény szigorúan büntet. *Fazekas Kálmán* ellen több eljárás van folyamathan a rendőrségen kivándorlási visszaélések miatt. Tudniillik ő vállalkozott arra, hogy utlevél nélkül kiszállítja a kivándorolni szándékozókat. Kitanította a hozzá forduló pasasokat, hogy mint kell a kivándorlási törvény paragrafusain keresztül siklani. Mindezeket jó pénzért tette. A szegény, tudatlan parasztok bedőltek neki és félve az utlevélszerzés hosszadalmasságától, inkább megfizették neki a 10-20-30 koronákat.

A nagyváradai rendőrség, mint kihágási bíróság éppen a napokban hozott ítéletet *Fazekas Kálmán* egy ilyen viselt dolga fölött. Az volt ellene a vád, hogy *Vesza Vazul*, *Loboncz György* és *Argyelán József* örvényesi lakosokat kitanította arra, hogymint kell utlevél nélkül kivándorolni. A parasztokat azonban a budapesti államrendőrség lefűtölte és kihallgatván őket, kitudódott *Fazekas Kálmán* eljárása.

A rendőrség ezért 300 korona fő- és 150 korona mellékbüntetésre ítélte *Fazekas Kálmán*at, de ki tudja, hány embert szállított így ki Amerikába.

Ennek az ügynek azonban van még egy másik pikáns oldala is: Tudniillik *Fazekas Kálmán* a fenti parasztemberek előtt, mint a rendőri kömmüniké írja, ügyvédnek adta ki magát. Hát ezen eljárás jellemzésére igazán nem kívánunk szót vesztegetni. Ha ügynökök embereket rontják az ügyvédi kar tekintélyét, akkor ne csodálkozzunk, ha a közönség rossz előítéllettel van az ügyvédek iránt.

Egyébiránt, mint említettük, *Fazekas Kálmán* ellen több ilyen eljárás is van folyamatban. Kívánatos, hogy a közönség jól vegye ezeket figyelembe, mert a póruljárt kivándorlók is szigorúan büntetendők.

UJDONSÁGOK.

* **A nyugdíjbizottság ülése.** Nagyvárad város nyugdíjbizottsága tegnap délután ülést tartott *Bordé Ferenc* főjegyző elnöke alatt. Több rendőrt kellett volna megvizsgálni nyugdíjazás céljából, azonban a bizottság bizalmi férfia közül csak dr. *Molnár Imre* volt jelen s így a vizsgálat elmaradt. Több nyugdíjazás ügyében pedig az iratok kellő felszerelését rendelték el. Így a nyugdíjbizottság a jövő újabb ülésre jön össze.

* **Áthelyezés.** *Arnótfalvy Alfréd* honvéd őrnagy, a nagyváradai honvéd hadapród iskola volt tanára, a nagyszabenyi 23. honvéd gyalogezredtől a gyulai 2. honvéd gyalogezredhez helyeztetett át.

* **Adófizetés csekk-lapokkal.** *Lukács Ödön* városi adóügyi tanácsnok elaboratumot dolgozott ki, hogy az adókat csekk útján lehessen befizetni. Az elaboratumot véleményezés céljából kiadták a m. kir. pénzügyigazgató-ságának. A nagyváradai m. kir. pénzügyigazgató azzal terjesztette a munkálatokat vissza, hogy annak keresztülvitelét nem kifogásolja. Most azután a kérdés a szakkbizottság elé került.

* **Árlejtés a városnál.** Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága elhatározta, hogy a városi vízmű részére szerelő telepet és raktárt épít, munkás lakásokkal kapcsolatban. Az építésre tegnap tartották meg az árlejtést. A beadott ajánlatok a következők: *Goldberger Lajos* a vízvezetési, a csatornázási és bádogos munkákra 1956 koronával, *Fehérvári Dezső* a vízvezetési és bádogos munkákra 1740 korona, *Széles Sándor* az asztalos munkákra 2888 korona, *Fey Rezső* a bádogos és vízvezetési munkákra 2139 korona, *Tóth Kálmán* a bádogos és vízvezetési munkákra 2050 korona, *Fábián József* az asztalos munkákra 3228 korona, *Vicsay Testvérek* a lakatos, vízvezetési munkákra és kályhákra 7656 koronával. Végül *Madarász Gyula* tett ajánlatot az összes építésre 33.701 koronával. Az ajánlatokat kiadták a mérnöki és számvevői hivatalnak, átszámítás végett.

* **Felebbezés a tej vámja ellen.** Nagyvárad város közgyűlése a köveztvám díjszabályzatot akként módosította, hogy a behozott tej után literenként 1 fillér köveztvámot szed a város. Ez ellen dr. *Moskovits Miklós* törvényhatósági tag felebbezést adott

be, azon indokból, hogy a köveztvám megdrágítja a tejet, ami pedig a legfontosabb élelmicikk.

* Repülő próbák Nagyváradon.

Naponként érdekes repülési próbák történnek a város határában levő gyakorló téren, A próbákat, melyek ezidő szerint még csak a gurulásra terjeszkednek ki igen szép számú közönség nézi végig. A próbák után ítélve, több előkelő aviatikus nyilatkozata szerint a fiatal aviatikus szép reményre jogosít. A kísérletezést *Lancendorfer* már általunk többször ismertetett aviatikus végzi saját biplánján, mely eddig valóban igen jól állotta s könnyen engedelmesskedett a kormánykeréknek. Valószínű, hogy *Lancendorfer* a napokban már fel fog szállani a levegőbe is.

* **Elmaradnak az olknörzési szemlék.** Ezezel közíre tétetik, miszerint a m. kir. honvédelmi miniszter urnak 69576/910. számú rendelete értelmében a cs. és kir. közös hadsereg valamint a m. kir. honvédség nem tényleges állományu legénységének ellenőrzési szemléi a folyó évben nem tartatnak meg. A tartalékos tiszteknek és tisztviselőknak, valamint a hadapród jelölteknek és hasonló állásuaknak, bemutatása azonban az eddigi módon a f. évben is meg fog tartatni. Nagyvárad, 1910. évi július hó 19. én *Juricskay Barna* tiszteletbeli tanácsnok.

* **Pellagra a magyarcsékei járásban.** A hiányos és egy oldalú táplálkozás, de különösen a kukoricával való tulságos életmód legveszedelmesebb következménye a pellagra Biharban az elmúlt évben is fellépett és áldozatot is kívánt. Szerencsére ez a rettenetes betegség mindössze a magyarcsékei járás három községében 4 esettel lépett fel. A megbetegedettek közül özv. *Popa Flórián* meg is halt. A többi járások teljesen mentesek voltak a Pellagrától. Biharmegyének jó nagy részében élnek kukoricával az emberek, s hogy mégis oly kevés esetben lépett fel ez a betegség az csakis véletlennek tulajdonítható.

* **Egy jegyző tragikus halála.** *Tenke* és *Kocsuba* községében csak a múlt év őszén választották meg jegyzőüi *Erdős Ignác* tehetősége, szorgalmas segédjegyzőt. Pár hónapi jegyzősködése alatt az egész község rokonszenvét és elismerését megnyerte. Két hónappal ezelőtt *Tenke* egyik legszebb lányával váltott jegyet s az esküvőt őszre tűzték ki. E hó elején valószínűleg a rossz víz következtében tifuszba esett a fiatalember s betegségének gyógykezelése végett szüleihez *Mezőtúr*ra szállították haza. Most mint értesülünk, *Erdős* tegnap súlyos szenvedés után tifuszban meghalt. A fiatal jegyző halála általános részvétet keltett.

* **Kiskágya és Székelyhid község egyesítése.** *Kiskágya* község *Székelyhid* tőszomszédságában van. A két község t egymástól mindössze 400 méter távolság választja el, és ennek dacára is *Kiskágya* közigazgatásilag *Csokolyhoz* tartozik. *Kiskágya* községe most mozgalmat indított az iránt, hogy csatolják *Székelyhid*hez illetve egyesítsék vele. *Székelyhid* a mozgalom ellen tiltakozik s az ez irányú kérelemmel szemben a leghatározottabban állást foglalt. Az ügyet most terjesztette be a *Székelyhidi főszoigabíró* az alispánhoz. A főszoigabíró az egyesítés mellett foglal állást és kéri az alispánt, hogy hasonló véleménnyel terjessze fel az ügyet a belügyminiszterhez.

x **A Lloyd kávéház** kényelmes nyári helyiségében július hó 27., 28., 29. és 30-án a következő pompás mozgófényképek lesznek be-

mutatva: 1. Jön a medve. 2. Ellenség. 3. A tűzhely. 4. Kis koldus leány. 5. Kettő közül a harmadik. 6. Kávetermelés Amerikában. 7. Áprilisi tréfa. 8. Helgoland. Belépti díj nincs, kezdete este 9 órakor. Kitűnő italokról és ételekről gondoskodva van. A n. é. közönség szíves pártfogását kéri *Hartstein és Örlei* kávéház tulajdonosok.

„Moskovits anatomiai“ cipők a legjobbak.

Kaphatók: Gyár épület Kossuth-utca 5.
és Rákóczi-ut Bazar épület

x **Olvassa el kérem!** Ha érdekli, hogy lakásában miért érhet el takarítást villamos áramfogyasztással. On égethet már 16 gyertyafényű *Wolfram*-éget és ami a régiekkel szemben óránként kb. 3 fillért takarít meg, tehát nem szükséges, aki *nem akar* nagy világot, hogy 32-es vagy 50 gyertyafényű égőket alkalmazzon és ami a fő nálam, ezen *Wolfram*-éget 2 K 40 fill. Stern villamos felszerelési vállalata Bémer-tér 2. Telefon 556. Szívesen szolgálok felvilágosítással. 44

Friedländer I. Izsó
angol divat-szabó
Nagyvárad, Szt. János-utca.

* **Borsalino**, Pichler és angol kalapnyári újdonságok **REICHARD ÁRUHÁZABA** megérkeztek, hol legelegánsabb budapesti és amerikai cipők kaphatók. 40

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Szombaton: Buridán számára. (Simkó Gizi bucsufellépte.)

Vasárnap: d. u. Liliom, ese Tatárjárás (Hajnal György bucsufellépte.)

Hétfőn: Pálinka. (Népdrama, Bihari Ákos vendégfelléptével. Utolsó előadás, a karszemélyzet jutalomjátéka.)

Dési Alfréd bucsuja. Erdekes a Dési Alfréd nagyváradai művészpályája. Kezde mint hősszerelmes. Most már nem fogja őt bántani, ha elmondjuk róla, amit annak idején többször megirtunk: bizony, hősszerelmesnek gyenge volt. De tanult, igyekezett — s meg is volt az eredmény: megtalálta azt a teret, ahol sokkal jobban érvényesülhetett, mint a hősszerelmes szerepkörében. Két évig távol volt Nagyváradtól s vissza-tért mint — komikus. Rómeóból — Bazil herceg lett. Es ebben a szerepkörben nevezetes sikerei voltak. Ha valamelyik szerepben különösen komikus maszkkal kellett megjeleni, annak Dési volt a mestere. Olyan figurát tudott kimaszkírozni magából, hogy akár-hányszor csak úgy rengett a színház a kacagástól. Epp azért sajnálattal látjuk távozását s ennek a sajnálatnak adott kifejezést a közönség is, mikor tegnap Luxemburg grófja előadása alkalmával zajos ovációban részesítette a távozó Désit. Azt hisszük, hogy nem végleg távozik tőlünk s visszatér még hozzánk, régi

igyekezetével, új színekkel kibővített tehetőséggel.

A karszemélyzet jutalomjátéka. Hétfőn este a karszemélyzet jutalomjátékául a »Pálinka« c. híres népdráma kerül színpadra. Az előadás érdekességét fokozza, hogy vendégként Fehér Gyula, a kolozsvári Nemzeti-színház tagja és a szabadkai színház ujonnan szerződött főrendezője lép föl a darabban.

A »Takarodó« mozi képen. Bayerlin hatalmas katonai drámája a Takarodó, amely diadalmasan járta be a kontinens színházait, máától kezdve a Pannonia kávéház mozi műsorán is színpadra kerül. Az új scenirozásu izgalmas színművet, amely közel kétszáz méter hosszú filmen fog leperegni, — bizonyára érdeklődéssel fogadja a közönség. A műsor többi számai: 2. A falu réme. 3. A jó vadász. 4. Jókévd többet ér a gazdaságnál. 5. Rizstermelés. 6. Az állítólagos férj.

Igazságszolgáltatás.

Furfangos tolvaj. Tegnap munkában ismertették az országosan ismeretű *Lévai Gábor* Csökönön elkövetett nagy betörését, melynek tárgyalását tegnapelőtt kezdte meg a bíróság. Tegnap meghozták az ítéletet. Eszerint *Lévai Gábor* 2 évet, *A. Nagy Sándor* és *A. Nagy Lajos* 1—1 évet kaptak. Mindannyian lopás büntetést. *A. Nagy Teréz*, *A. Nagy Lajosné* és *Kossán Mária* pedig orgazdaság miatt 1—1 hónapi togházat kaptak. Elnök dr. *Sulyok Béla*, ügyész dr. *Vattay József*, védő dr. *Poynár S. évér* volt.

EGYESÜLETEK.

Jóváhagyott alapszabály A m. kir. belügyminiszter a der-cskei negyedik temetkezési egyesület alapszabályait 54677—1910 szám alatt jóváhagyta.

TÁVIRATOK.

Elmaradnak a hadgyakorlatok.

Berlin, 1910. július 10. A »Lokalanzeiger« bécsi levelezője szerint megbízható forrásából tudja, hogy *Ferenc Ferdinánd* trónörökös ellenzi a hadgyakorlatok területének áthelyezését, hanem tekintettel arra, hogy a takonykór nagyon el van terjedve, feltétlenül szükségesnek tartja, hogy az idén egyáltalán ne tartásák meg a hadgyakorlatokat.

Ischl, 1910. július 29. A vezérkari főnök ma látogatást tett az uralkodónál, amikor a nagygyakorlatokról informálta a királyt. A kihallgatás után a vezérkari főnök táviratot küldött a trónörökösnek, akit arról értesít, hogy a **király parancsára** az idej nagygyakorlatok elmaradnak.

Szíves tudomására hozzuk, hogy Nagyváradon (Nagy Sándor-utca 2. szám alatt) egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő amerikai férfi szabó üzletet nyitottunk. Amennyiben alkalmunk volt az első amerikai szabászati akadémián nyert kitüntetés oklevelet megnyerni a modern szabászat minden legújabb vívmányából. Pontos kiszolgálásért kezeskedik. Szíves pártfogását kérve tisztelettel:

HÁBER ÉS TÁRSA,
amerikai férfiszabók
Nagyvárad.

KÖZGAZDASÁG.

Budapesti tőzsdetudósítások.

Budapest, július 29.

A gabonátőzsde.

50 kilogramonként.

Buza októberre — — —	9.40
Rozs októberre — — —	7.21
Zab októberre — — —	7.20
Tengeri júliusra — — —	5.68

Irányzat: Nyugodt, üzlettelen.

Értéktőzsde.

Magyar hitel — — —	854.50
Osztrák hitel — — —	672.75
4%-os koronajáradék — — —	92.10
Államvasut — — —	741.—
Jelzálogbank — — —	489.—
Leszámitoló bank — — —	572.—
Hazai Bank — — —	316.—
Kereskedelmi részv. — — —	752.50
Rimamurányi — — —	694.—
Salgótarjáni — — —	639.—
Közuti vasut — — —	734.—
Városi villamos — — —	381.—
Adria — — —	529.—

Irányzat: Szilárd, üzlet élénk.

A hegyi választmány ülése.

Nagyvárad város hegyközségének választmánya tegnap délután ülést tartott dr. *Molnár Imre* elnöke alatt, amelyen *Bordé Ferenc*, *Darvassy Lajos*, *Csobánczy Lajos*, *Karger Sándor* és *Márkus János* hegybíró voltak jelen.

A hegybíró jelentése szerint a hegyen a közrendészet és közbiztonság kielégítő, szmmi nagyobb büneset nem fordult elő. A közegészség igen jó s 2 himlő-eseten kívül fertőző betegség nem volt, ami a kitűnő levegőnek tulajdonítható. A szőlőmunkát a rendes időben végezték, de a napszám igen magas volt. A szőlőtermés igen szépnek ígérkezik, bár a tavaszi fagy és a jég sok helyen 30—40 százalék kárt okozott. Ha a permetezést nem mulasztják el s valami elemi csapás nem jön, szép közepes termés lesz. Gyümölcs semmi sincs. A sok esőzés az utakat annyira megrongálta, hogy a magas fedanyag ár és napszám mellett a felvett költség nem elég s így 1200 korona póthitelre van szükség az utak rendbehozása miatt.

A hegybíró jelentését tudomásul vették s az 1200 korona póthitel engedélyezése miatt megkeresi a városi tanácsot.

A hegyen létesítendő *homoktöglagyár* engedélyezése ellen *felebbes* a hegyi választmány s ha mégis megadják a telep engedélyt, a telep teljes bekerítését és a munkásokért a felelősség elvállalását kéri a választmány.

Gerő Ármin főkapitány, a hegyőrök helyett lovasrendőrök alkalmazását javasolta a hegyen, amire a tanács a hegyi választmány véleményét kérte. — A hegyi választmány már most hangsúlyozta, hogy a hegyőrök mellőzését nem helyesli, bár örömmel fogadja, hogy a hegyen a közbiztonsági szolgálatot lovasrendőrökkel erősítse a város. A szőlők őrzését azonban csak a gyalogos hegyőrök teljesíthetik. Különben megbízták a hegybíró, hogy a hegyi rendészetre nézve részletes véleményt adjon.

Az iskolaszék áttette a hegyi állami iskolák felállítására iránti kérvényt. A hegybíró a hegyen levő tanköteleseket összeíratta a e szerint a nagyvárad hegyen 257 tanköteles van. Az iskolák felállítására tehát már nem odázható el. Három helyen: a nagy Sötétágon, a Dorongos oldalon és a Hágóoldalon kellene egy-egy iskola. Megbízták a hegybíró, tegyen részletes jelentés hány gyermek van az egyes részeken s hol lenne legalkalmasabb az iskolák felállítására.

Sörárpavásár Miskolcon. Van szerencsénk az érdekeltek tudomására adni, hogy a Borsodmegyei Gazdasági egyesület, az OMGE, Abauj-Torna-, Gömör-, Kishor- és Heves-, Jász-nagykun Szolnok- és Zemplén megyék Gazdasági egyesületei, a miskolci kereskedelmi- és iparkamara és a Magyar Gazdák szövetségével karöltve, a f. évi augusztus hó 23. napján Miskolcon sörárpa vásárt rendez. A sörárpa vásár üzletszabályzata az alulírott kamaránál a hivatalos írák alatt d. e. 8— d. u. 2 óráig megtekinthető. Nagyvárad, 1910. évi július hó 28. nap. A nagyváradi kereskedelmi- és iparkamara: Reismann Mór helyettes elnök. Dr Sarkadi Lajos titkár.

NYILTTÉR.

BUTOR

jó kivitelben, jutányosan

REISZ

butorgyárában

Nagyvárad, Kossuth(Sas)-u. 7.

Fürdői menetrend.

NAGYVÁRAD—PÜSPÖKFÜRDŐ.

	reggel	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Nagyvárad ind.	7 50	9 50	2 10	4 50	6 40	9 13
V.-Velece >	8 00	10 00	2 20	5 00	6 50	9 27
Rontó >	8 16	10 16	2 36	5 16	7 06	9 48
Püspökfürdő ér.	8 21	10 21	2 41	5 21	7 11	9 48

PÜSPÖKFÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

	reggel	d. e.	d. u.	d. u.	este	este
Püspökfürdő ind.	8 59	10 50	3 19	5 59	7 49	10 32
Rontó >	9 04	11 04	3 24	6 04	7 54	10 37
V.-Velece >	9 17	11 19	3 37	6 17	8 07	10 50
Nagyvárad ér.	9 27	11 29	3 47	6 27	8 17	11 00

NAGYVÁRAD—FÉLIX-FÜRDŐ.

	d. e.	d. e.	d. e.	d. u.	este	este
Nagyvárad ind.	8 00	10 00	2 20	5 00	6 50	9 27
V.-Velece >	8 10	10 10	2 30	5 10	7 02	9 37
Rontó >	8 16	10 26	2 46	5 26	7 16	9 53
Félix-fürdő ér.	8 33	10 33	2 53	5 33	7 23	10 00

FÉLIX-FÜRDŐ—NAGYVÁRAD.

	d. e.	d. e.	d. e.	d. u.	este	este
Félix-fürdő ind.	8 40	10 40	3 00	5 40	7 30	10 13
Rontó >	8 47	10 47	3 07	5 47	7 37	10 20
V.-Velece >	9 00	11 09	3 20	6 00	7 50	10 37
Nagyvárad ér.	9 10	11 19	3 30	6 10	8 00	10 47

* Csak bezárólag szeptember 15-ig közlekedik.
** Csak ünnep- és vasárnapokon szeptember 15-ig közlekedik.

Hirdetések felvételnek e lap kiadóhivatalában.

REGÉNYCSARNOK.

Rózsika.

Írta: White-Mellville G. J.

— Angolból. —

(Folytatás.) 79

Csak husz lépésnyi közeletet kellene föl-szakítani, aztán félrevernü a haragokat, kitözni a veres zászlót és vagy ezer sanscoullotte le-küzdhetné azon egész kíséretet, a mi valószínűleg vele lesz egy ily alkalommal. Ha aztán biztonságba helyeztük a városházán vagy a Templeban, a pékkel majd magunk megállapíthatjuk a föltételeket. Kenyeret egy jó szóért le-hessen kapni, s a pálinkát üvegenkint egy ga-rason árulják. Mit gondol, mámi?

— Ez az egyedüli út megmenteni az or-szágot.

— Külön tanácsot kell tartanunk. A for-radalom a körülmények szüleménye, sőt a véletlené. Olyan tál étel ez, melynek azon mód forrón kell jönni a tüzről. Készüljünk el, hogy egy adott szóra a cselekvéshez láthassunk, ha út az óra. Mit gondol, hogy a maga hableányai közül hányat állíthatna ki egy óra alatt?

— Vereskonnyt mámi elgondolkozott.

— Ha a pálinka iránt nem lesz tévedés a dologban, — felelé — akkor azt hiszem, öt-százal előrukkolhatok kétszer annyi idő alatt, tán még fél annyit azon túl is összehozhatok. Csupa nagy erős asszonyokat, majd olyan vas-tagok, mint én vagyok, csakhogy fiatalabbak, és nem fognak fennakadni semmin. Nem elő-ször tanuljuk már mi a mesterségünket. Én majd magától várom a jelt. És aztán, tantaral kikiáltani a gyűlhelyet, s vegyetek elő fe-gyvereket. Szeretném ha mindjárt mos hozzá le-hetne fogni!

— Maga türelmetlen, mámi és tán igaz van. Ezek olyan dolgok, melyeket, mint a maga portékáit, nem kell soká tartogatni. Aztán meg én nem is vagyok egészen könyörtelen. Nem vagyok köből alkotott nő, s valami azt mondja bennem, hogy minél hosszabb időre elhalasztjuk a dolgot, annál hatalmasabb lesz a robbanás, majd ha annak be kell következni.

— Hadd repítse az arisztokratákat a leve-gőbe. Ez jót fog tenni nekem. Tehát meg-egyeztünk. Majd elindulok ma éjszaka és érté-sére adom az asszony népségnek, hogy egy óra alatt az adott jeltől, készen legyenek és hozza-nak egy kis pálinkát is magukkal az emberek számára. A sanscoullotteokról biztosak vagyunk. Annyi fölött rendelkezhetünk, a mennyire csak szükség lesz; de ki fogja őket vezetni? San-terrennek fel van kötve a karja. Coupe-téte be-szédet fog tartani a Jakobinusoknál. A maga bátyja jól tud beszélni, azt nem lehet tagadni, ámbár a verekedés nincs annyira az inyére, mint kegyedeak. Pompás egy játék lenne ez Montarbasnak, neki van bátorsága, a kis gróf-nak, s úgy szereti a puskaporszagot, mint a legtöbbben közülök. Hozzá még nem is fog rossz-szabbul állni az ügyünk, ha magunknak is lesz egy arisztokratánk a barricade igazi oldalán.

Leonie habozott. — Majd beszéllek róla vele, — mondá elgondolkozva arról, hogy mi-kép vonhatná őt el a veszedelmes helyről.

— Majd én találkozom vele előbb, — jegyzé meg a másik. Megígérte, hogy ma éjszákára erre fog fordulni és beszédet tart a halpiacon. Az én némbereim egytől egyig egészen bele vannak bolondulva a szép arca miatt.

A Wolverine egy türelmetlen mozdulatot tett.

— Nem kell legjobb vezérünket nagyon szabadon kockáztatnunk — mondá. A grófnak lángesze is van, nem csak bátorsága. Nem könnyen helyettesíthetnők őt, ha valami rosszul ütne ki.

(Folyt. köv.)

SZERKESZTŐI PÓSTA.

F. I. Nagyvárad. A budapesti központi papnövelde rektora jelenleg dr. Walter Gyula c. püspök, praelátus kanonok. Címe Méltóságos. Lakása Budapest, IV., Papnövelde utca.

Dr. VÜÖSKIOS GYULA.

Gyorsan pusztul a bőr szejtől, banya, Ha Fernolent NIGRIN-jét nem használja.

A REKLÁM

Allandó, észszerű és ügyes reklámozás minden gyári, kereskedelmi, ipari-vállalatnak, üzletnek a lelke, rugója, az életető eleme.

Hogyan, hol és mikor hirdethető a leg-sikeresebben legjobban és legolcsóbban, megtudható

LEOPOLD GYULA

hirdető vállalat betéti társaság-nál

BUDAPEST, VII. k., Erzsébet-körut 41. sz.

ahol kiváló szakértelemmel, odaadó lelkiismeretes-séggel és páratlan pontossággal eszközölnék hir-de-téseket és reklámokat az összes budapesti, vidéki és külföldi lapokban és naptárakban.

256 kitűnő naptár kizárólagos bérlete!

Költségvetések és -- Telefon
tervezetek ingyen! | 12-06.

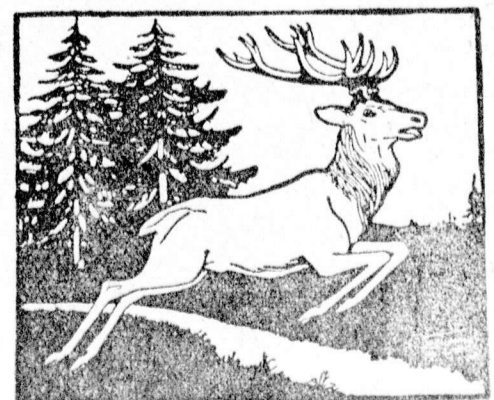
Figyelmeztetés!

A Schicht szarvasszappan!

valódi csakis a

Schicht

névvel és a „szarvas” véd-jeggyel!

NAGYVÁRADI KERESKEDELMI CSARNOK.

A nagyváradai Felső Kereskedelmi Iskola, melynek érettségi bizonyítványa egy évi önkéntes katonai szolgálatra jogosít s melynek eddig végzett 778 növendéke elsőrendű kereskedői-, gyári-, bankári- és pénzügyi cégeknél, postai, távírdai-, vasuti-, pénzügyi-, törvényhatósági és egyéb közhivatalokban nyertek alkalmazást,

1910. évi szeptember hó 1-én nyitja meg 23-ik évfolyamát.

Az intézetet az 1909—1910-iki tanévben 253 tanuló látogatta, köztük 150 vidéki. Vidéki tanulók Dénes Pál igazgatása alatt álló, a magas kormány által engedélyezett és az iskolát fenntartó testület közvetlen felügyelete és ellenőrzése alatt álló internátusban nyerhetnek elhelyezést.

Az 1910—1911-iki iskolai évre a szabályszerű beiratások még július és augusztus hónapokban hétfő, szerda és péntek napjain délelőtt 9—12 ig eszközölhetők.

A beiratásoknak szeptemberre való halasztása a szülőkre és tanulókra azon veszéllyel jár, hogy tömeges jelentkezések folytán egyik-másik osztálynak netán szükségessé váló párhuzamosítása részint berendezett tanterem, részint elégséges tanerők hiányában szeptemberben már keresztülvihető nem lévén, az akkor jelentkezők felvehetőek nem lesznek; míg a párhuzamosítás szeptemberre eszközölhető akkor, ha annak szüksége már július első napjaiban mutatkoznék. Szeptemberben csak akkor vétetnek fel tanulók, ha a szabályszerű létszám be nem telt. Minden egyéb tudnivalóról »Tájékoztatónk« ad bő felvilágosítást, amelyet levelező-lapon nyilvánított kívánatra az iskola-igazgató (lakik az iskolaépületben, Deák Ferencz utca 3.) azonnal megküld.

Nagy-Várad, 1910. évi július hóban.

Reismann Mór,
a fenntartó-testület elnöke.

332

Dr. Hoványi Géza,
iskolabizottsági elnök.

A hölgyek
érezékeny
arczbőre

főleg kirándulásoknál és utazásoknál stb. a forró évadban izzadság kiválása, por és rovarszúrások által károsan befolyásoltatik. Mind ez esetekben az általánosan ismert Corsini féle pipereszter

„Eau de Florence“

valóságos jótéteménynek bizonyult. Ha vele zsebkezdőnket megnedvesítjük és arcunkat tisztítjuk, az idegek felfrissülnek, a bőr pedig sima és fehérré válik.

**A szépség ápolása séta közben!
Egyszerű és radikális.**

Hazajövet után el ne feledjék Eau de Florencevel mosakodni.

Kapható minden e szakmába vágó üzletekben. — The Corsini Parfümery Company Barden & Comp. Wien, VI. Stumpergasse 47.

Gümőkór (tüdő)

köhögés, számarköhögés, influenza és a légzőszervek bajainál az orvosi kar kiváló eredménnyel alkalmazza a

SIROLIN „Roche“-t.

SIROLIN „Roche“-t kellemes íze és kiváló hatása folytán szívesen veszik. Az összes gyógyszerárakban eredeti SIROLIN „Roche“ csomagolást kérjünk és határozottan utasítsunk vissza minden pótkészítményt.

F. HOFFMANN-LA ROCHE & Co.,
Basel (Svájc). — Grenzach (Németország).

„ANNA“-bál a Félix-fürdőben.

Szombaton, július hó 30-án

ANNA-bál

lesz a Félix-fürdőben Egri Balog Gábor zenekarának közreműködése mellett.

Kiváló tisztelettel:
Komzsik Alajos,
fürdő bérlő.

TÁTRAI ÉS TARSAI

Vasöntöde és gépgyár. Nagyvárad, Össi-tér.

Elvállal: Épület és műlakatos munkákat, vízvezeték és csatornázási munkákat, gyárak teljes berendezését, közlőműveket.

Gyárt: gazdasági gépeket és ekéket, magánjárókat és cementipari gépeket.

Biharvármegye legnagyobb gépjavitó műhelye.

Műszaki gépészmérnöki iroda.

Moskovits Farkas és Tsa cipő- és csizmagyár

részvénytársaság Nagyvárad.

I. Fiók:

Gyár-épület, Kossuth-utca 5. sz.

II. Fiók:

Rákóczi-ut, Bazár-épület.

Ajánlja helybeli gyártmányait a legjobb anyagból és legszebb kivitelben szabott gyári
:: árak mellett. ::

Ha melege van,

ha fáradt, vagy unatkozik, siessen
Kecskeméthy István

„NEMZETI“ kerthelyiségébe,
hol üdülést, kellemes szórakozást,
ingyen, kitűnő italokat
és izletes ételeket

olcsó pénzért kaphat. Ha lehet, ne menjen egyedül, hanem családjával és barátaival, hogy a kellemes szórakozást megoszthassa velök.

— Minden este fényes műsor —

mozgófénykép előadás.

A kávéház egész éjjel nyitva.

Figyelmes és pontos kiszolgálás. Társas ebédek, vacsorák és abo-nensek polgári árban lesznek kiszolgálva. — Minden nap

friss flecken.

Számos látogatást kér tisztelettel

Kecskeméthy István vendéglős, a NEMZETI szálloda, vendéglő és kávéház bérloje.

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Raktáron tartjuk a javított **dr. Just-féle**

Wolfram lámpát

melynek áramfogyasztása az izzólámpával szemben **75 százalék megtakarítást** mutat fel. 40 gyertyás **Wolfram** lámpa **darabja 3.60 kor.** 100 gyertyás **5 kor. 50 fill.**

Sima izzólámpa dbja 72 fillér,

tehát 5 százalék kartell áron alul.

Mindenemű **izzólámpa különlegességek,** fényképező-lámpák ugyanacsak **legolcsóbb áron kaphatók.**

Csillárok,

ívlámpák

állandóan nagy választékban kaphatók a villamos telepen külön e célra épített nagy

csillár-raktárunkat megtekintésre ajánljuk.

Ugyanott állandóan raktáron tartunk

villamos motorokat

1/2 lóerőtől 12 lóerőig minden nagyságban

Elvállaljuk

villamos világitás

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítést, átalakítását, javítását, ívlámpák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb árak mellett.

Költségvetések ingyen.

Telefon szám 514.

Főszerelő telefonja 55. sz.

81

Egész éjjel ügyeletes szolgálat.

2—3 középiskolát végzett fiu
nyomdász tanulónak

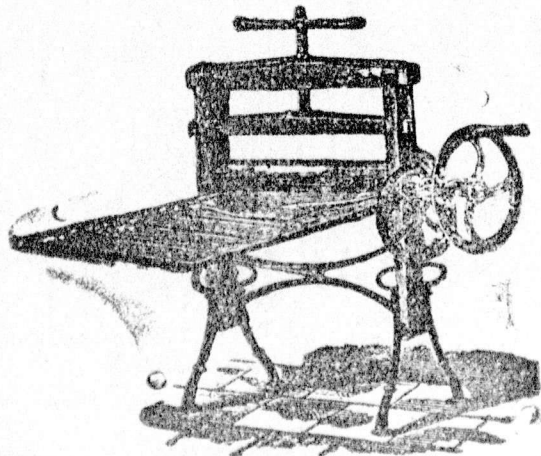
felvétetik

Szent László-nyomda
R.-T.-nál.

Tarsoly és Risztó különlegességek vaskereskedése

NAGYVÁRAD, Rákóczi-ut.

Kézi hajtású „Jégkészítő-gép“ állandó működésben. Megtekinthető az üzletben.

Jégszekrények legújabb szer-
kezzettel.

FAGYLALT-GÉPEK.

Kerti vasbutorok.

GUMMI CSÖVEK.

John-féle mosó- mángorló- és

facsaró-gépek.

Árjegyzék kívánatra ingyen

és bérmentve.

